

5. 1. 5. 10.

[සොකසල්ලභරණසුත්තං*]

50. එකං සමයං ආයසමා නාරදො පාටලීපුතෙන විහරති කුකකුටාරාමේ. තෙන ඛො පන සමයෙන මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤො හද්දා දෙවී කාලකතා හොති පියා මනාපා. සො හද්දාය දෙවියා කාලකතාය පියාය මනාපාය තෙව නභායති,¹ න විලිම්පති, න භතතං භුඤ්ඤති, න කම්මනතං පයොජෙති. රතති ඤ්චං හද්දාය දෙවියා සරීරෙ අජේඛාමුවජ්ඣො. අථ ඛො මුණ්ඩො රාජා පියකං කොසාරකං.² ආමනෙතයි: තෙන හි සම්ම පිතක හද්දාය දෙවියා සරීරං ආයසාය තෙලදොණියා පකඛිපිත්වා අඤ්ඤියා ආයසාය දොණියා පටිකුජෙජථ³ යථා මයං හද්දාය දෙවියා සරීරං විරතරං පසෙසායාමාති.

එවං දෙවොති ඛො පියකො කොසාරකො මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤො පටිසුත්වා හද්දාය දෙවියා සරීරං ආයසාය තෙලදොණියා පකඛිපිත්වා අඤ්ඤියා ආයසාය දොණියා පටිකුජෙජි.

අථ ඛො පියකස්ස කොසාරකස්ස එතදහොසි: “ඉමස්ස ඛො මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤො හද්දා දෙවී කාලකතා පියා මනාපා. සො හද්දාය දෙවියා කාලකතාය පියාය මනාපාය තෙව නභායති, න විලිම්පති, න භතතං භුඤ්ඤති, න කම්මනතං පයොජෙති. රතති ඤ්චං හද්දාය දෙවියා සරීරෙ අජේඛාමුවජ්ඣො. කං හු ඛො මුණ්ඩො රාජා සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා පඤ්චාසාසෙය්‍ය යස්ස ධම්මං සුත්වා සොකසල්ලං පජ්ඣෙය්‍යා”ති.

අථ ඛො පියකස්ස කොසාරකස්ස එතදහොසි: “අයං ඛො ආයසමා නාරදො පාටලීපුතෙන විහරති කුකකුටාරාමේ. තං ඛො පන ආයසමනතං නාරදං එවං කල්‍යාණො නිත්තිසද්දො අබ්බුග්ගතො: පණ්ඩිතො ව්‍යතෙනා මෙධාවී බහුසුත්තො විත්තකාථා කල්‍යාණපටිභාතො චුද්ධො චෙව අරහා ව. යං නුත මුණ්ඩො රාජා ආයසමනතං නාරදං පඤ්චාසාසෙය්‍ය, අපෙචනාම මුණ්ඩො රාජා ආයසමනො නාරදස්ස ධම්මං සුත්වා සොකසල්ලං පජ්ඣෙය්‍යා”ති. අථ ඛො පියකො කොසාරකො යෙන මුණ්ඩො රාජා තෙනුපසඛිකම්. උපසඛිකම්හි මුණ්ඩො රාජානං එතදවොච:

“අයං ඛො දෙව ආයසමා නාරදො පාටලීපුතෙන විහරති කුකකුටාරාමේ. තං ඛො පතායසමනතං නාරදං එවං කල්‍යාණො නිත්තිසද්දො අබ්බුග්ගතො: පණ්ඩිතො ව්‍යතෙනා මෙධාවී කල්‍යාණපටිභාතො චුද්ධො චෙව අරහා ව. යදි පන දෙවො ආයසමනතං නාරදං පඤ්චාසාසෙය්‍ය, අපෙචනාම දෙවො ආයසමනො නාරදස්ස ධම්මං සුත්වා සොකසල්ලං පජ්ඣෙය්‍යා”ති.

තෙන හි සම්ම පිතක ආයසමනතං නාරදං පටිච්චෙදෙති. කථං හි තාම මාදිසො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා විජ්ඣෙ වසනතං සුබ්බෙ අපපට්ඨංවිදිතො උපසඛිකම්හිබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යාති.

1. නභායති - මජ්ඣ. 2. කොසාරකං - භා. 3. පටිකුජෙජථ - භා, මජ්ඣ.

* නාරදපුත්ත - උද්දාන; මජ්ඣ.

5. 1. 5. 10

[කොමසරිසරණ සූත්‍රය]

50. එක් කලෙක ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවෝ පළාලුප් නුවර කුකකුටාරාමයෙහි වැඩ වෙසෙති. එ සමයෙහි මුණ්ඩ රජහුගේ ප්‍රිය වූ මනාප වූ හද්‍රා නම් දෙව් කලුරිය කලෝ ය. හෙ ප්‍රිය වූ මනාප වූ හද්‍රාදෙවිය කලුරිය කල කල්හි, සනාත නො කෙරෙයි. විලෙවුන් නො ගල්වයි. බත් නුබුදුනේ ය. කමිනත නො යොදවයි. ඊ දෙවෙහි හද්‍රාදෙවියගේ සිරුරෙහි බෙහෙවින් මුසපත් වූයේ වෙයි. එක්බිති මුණ්ඩ රජ පියක නම් කොමාරසෂකාමාත්‍යයා ඇමති ය: යහළු පියකය, එහෙයින් ම හද්‍රා දෙවියගේ ශරීරය යමුවා තෙල් දෙණෙකින් බහා අතෙක් යමුවා දෙණෙකින් වසාලව. “යම් පරිදි අපි හද්‍රාදෙවියගේ ශරීරය විරතර කාලයක් දක්නමෝ ද”යි

‘දෙවයෙහි, එසේ ය’යි පියක නම් කොමාරසෂක තෙම මුණ්ඩ රජහට පිළිවදන් අස්වා හද්‍රාදෙවියගේ මලසිරුර යමුවා තෙල්දෙණෙක බහා අතෙක් යමුවා දෙණෙකින් වැසී ය. එක්බිති පියක නම් කොමාරසෂක හට මෙ සිත් විය:

“මේ මුණ්ඩ රජුගේ ප්‍රිය වූ මන වඩන්නා වූ හද්‍රාදෙවිය කලුරිය කලෝ ය. හෙ ප්‍රිය වූ මනාප වූ හද්‍රාදෙවිය කලුරිය කල කල්හි නො තහන්නේ ය. විලෙවුන් නො ද ගල්වන්නේ ය බත් නුබුදුනේ ය. කමිනත නො යොදවන්නේ ය. ඊදෙවෙහි හද්‍රාදෙවියගේ සිරුරෙහි බෙහෙවින් මුසපත් වූයේ වෙයි. මුණ්ඩ රජ යමකුගේ ධර්මය අසා කෝහල් දුරලන්නේ නම්, එබඳු කවර නම් මහණකු හෝ බමුණකු හෝ පයඝීපාසකය කෙරේ ද”යි.

එක්බිති පියක නම් කොමාරසෂකහට මෙ සිත් විය: “මේ ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවෝ පාටලීපුත්‍රයෙහි කුකකුටාරාමයෙහි වාස කරත්. ‘පණ්ඩිතයහ, ව්‍යකතයහ, ප්‍රශංනබුද්ධි ඇතියහ, බහුශ්‍රාතයහ, විත්‍ර-කපිහ, කලණ වැටැහිම් ඇතියහ, මහප්‍රිහ, අභිත්හ’ මෙ සේ එ ආයුෂමත් තාරද තෙරුන්ගේ කලණයසහි උස් ව නැංගේ ය. යම් හෙයෙකින් මුණ්ඩ රජ ආයුෂමත් තාරද තෙරුන් පයඝීපාසනා කෙරේ නම්, එකානතයෙන් මුණ්ඩ රජ ආයුෂමත් තාරද තෙරුන්ගේ ධර්මය අසා ශොකශල්‍යය දුරලන්නේ ය”යි. එක්බිති පියක කොමාරසෂක ඇමති මුණ්ඩ රජ කර එළඹියේ ය. එළඹ මුණ්ඩ රජහට තෙල කරුණ සැල කෙළේ ය:

දෙවයෙහි, මේ ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවෝ පාටලීපුත්‍රයෙහි කුකකුටාරාමයෙහි වෙසෙත්. “පණ්ඩිතයහ, ව්‍යකතයහ, මෙධාවිහ, බහුශ්‍රාතයහ, විත්‍රකපිහ, කල්‍යාණප්‍රතිභාත ඇතියහ, වාදායහ, අභිත්හ” මෙ සේ එ ආයුෂමත්හුගේ කලණකින්හොසෙක් උස් ව නැංගේ ය. ඉදින් දෙවයෝ ආයුෂමත් තාරද තෙරුන් පයඝීපාසකය කෙරෙත් නම්, එකානතයෙන් දෙවයෝ ආයුෂමත් තාරද තෙරුන්ගේ දහම් අසා ශොකශල්‍යය හරිති”යි.

“යහළු පියකයෙහි, එ කරුණින් ම ආයුෂමත් තාරද තෙරුන් හට දන්වව. කෙසේ නම් මබඳුයෙක් සවිච්ඡිතයෙහි වෙසෙන මහණකු හෝ බමුණකු කර පළමු ප්‍රතිඥ නො ලද්දේ එළඹිය යුතු කොට සිටනේ ද”යි.

එවං දෙවා'ති ඛො පියකො කොසාරකො ච මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤ පටිසසුඤ්ඤායෙනායස්මා තාරදො තෙනුපසඛකම්. උපසඛකම්ඤ්ඤා ආයස්මනං තාරදං අභිවාදෙඤ්ඤා එකමනං නිසීදි. එකමනං නිසීනො ඛො පියකො කොසාරකො ආයස්මනං තාරදං එතදවොච: ඉමස්ස භනො මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤා භද්ද දෙවි කාලකතා පියා මනාපා සො භද්දය දෙවියා කාලකතාය පියාය මනාපාය තෙව නභායති, න විලිමපති, න භනං භුඤ්ජති, න කම්මනං පයොජෙති. රතතිජ්ඣං භද්දය දෙවියා සරීරෙ අජේඛි, මුච්ඡිතො සාධු භනො ආයස්මා තාරදො මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤා නථා ධම්මං දෙසෙත්තු, යථා මුණ්ඩො රුජා ආයස්මනො තාරදස්ස ධම්මං සුඤ්ඤා සොකසලලං පජ්ඣෙය්‍යා'ති.

‘යස්සදුති පියක මුණ්ඩො රුජා කාලං මඤ්ඤති’ති,

අථ ඛො පියකො කොසාරකො උට්ඨායාසනා ආයස්මනං තාරදං අභිවාදෙඤ්ඤා පදකම්ඤ්ඤා කඤ්ඤා යෙන මුණ්ඩො රුජා තෙනුපසඛකම්. උපසඛකම්ඤ්ඤා මුණ්ඩො රුජානං එතදවොච: කතාවකාසො ඛො දෙව ආයස්මනා තාරදෙන, යස්සදුති දෙවො කාලං මඤ්ඤති’ති.

‘තෙන හි සම්ම පියක භද්දාති භද්දාති යානාති යොජාපෙති’ති

එවං දෙවා'ති ඛො පියකො කොසාරකො ච මුණ්ඩස්ස රඤ්ඤ පටිසසුඤ්ඤා භද්දාති භද්දාති යානාති යොජාපෙඤ්ඤා මුණ්ඩො රුජානං එතදවොච: සුතතාති ඛො තෙ දෙව භද්දාති භද්දාති යානාති. යස්සදුති දෙවො කාලං මඤ්ඤති’ති.

අථ ඛො මුණ්ඩො රුජා භද්දං යානං¹ අභිරුඤ්ඤා භද්දෙහි යානෙහි² යෙන කුකකුචාරුමො තෙන පායාසි මභව්වා රුජානුභාවෙන ආයස්මනං තාරදං දස්සනාය. යාවතිකා යානස්ස භුමි තාවතිකං යානෙන ගනායා යානා පච්චො-රොතිඤ්ඤා පතතිකොච ආරාමං පාටිසි.

අථ ඛො මුණ්ඩො රුජා යෙනායස්මා තාරදො තෙනුපසඛකම්. උපසඛකම්ඤ්ඤා ආයස්මනං තාරදං අභිවාදෙඤ්ඤා එකමනං නිසීදි. එකමනං නිසීනං ඛො මුණ්ඩො රුජානං ආයස්මා තාරදො එතදවොච:

පඤ්චමාති මහාරුජ අලබ්භතීයාති ණානාති සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මිනා වා කෙනවි වා ලොකස්මිං. කතමාති පඤ්ච?

ජරාධම්මං මා ජරීති අලබ්භතීයං ණානං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මිනා වා කෙනවි වා ලොකස්මිං.

ව්‍යාධිධම්මං මා ව්‍යාධීසීති -පෙ- මරණධම්මං මා මිසීති, -පෙ- බයධම්මං මා බිසීති -පෙ- නස්සනධම්මං මා නසීති අලබ්භතීයං ණානං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මිනා වා කෙනවි වා ලොකස්මිනාති.

1. භද්දං භද්දං - යානං - මජ්ඣං. - භද්දාති භද්දාති යානාති - ස්‍යා.

2. භද්දෙහි භද්දෙහි යානෙහි - ස්‍යා. - මජ්ඣං.

පියක කොමාරස්ථ ඇමැති 'එසේ ය, දෙවයෙහි'යි මුණ්ඩ රජුට පිළිවදන් දී ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවන් කරු එළඹියේ ය. එළඹ ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවන් වැද එකත්පස් ව හිත. එකත්පස් ව හුන් පියක කොමාරස්ථ ඇමැති තෙල සෑල කෙළේ ය: වහන්ස, මේ මුණ්ඩරජුගේ ප්‍රියමනාප හද්‍රාදෙවිය කලුරිය කලා. හේ ප්‍රියමනාප හද්‍රාදෙවිය කලුරිය කල සිදු නො ම නහයි. විලෙවුන් නො ගල්වයි. බත නො වලඳයි. කමාන්ත නො යොදවයි. දව රැ හද්‍රාදෙවියගේ ශරීරයෙහි ගැලගත් සැහැවි ඇති ශොකමුර්ථයෙන් මුර්ථිත ය. අයදිමි, වහන්ස, යම් පරිදි මුණ්ඩරජ ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවන්ගේ දහම් අසා ශොකශල්‍යය හරණේ වේ ද, ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවෝ මුණ්ඩරජුට එසේ දහම් දෙසත් තම් මැතුව.

'පියකය, මුණ්ඩරජ යම් අභියකට කල් හඟනේ තම් දෑන් කලි'.

එක්බිති පියක කොමාරස්ථ ඇමැති හුතත්තෙන් නැගී ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවන් සකසා වැද පාදකුණු කොට මුණ්ඩරජු කරු එළඹියේ ය. එළඹ මුණ්ඩරජුට තෙල කී: "දෙවයෙහි, දෙව තෙමේ යම් අභියකට දෑන් කල් හඟනේ තම්, ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවන් විසින් තෙල අභියට කල අවකාස ඇතැ"යි.

දරුව, පියකයෙහි, එහෙයින් හද්‍ර හද්‍ර යානයන් යොදව යි.

'දෙවයෙහි, එසේ ය'යි පියක කොමාරස්ථ ඇමැති මුණ්ඩරජුට පිළිවදන් අත්වා හද්‍රහද්‍රයානයන් යොදවා මුණ්ඩරජුට තෙලබස් කී: දෙවයෙහි, දෙව-තෙමේ යම් අභියකට දෑන් කල් හඟනේ වේ තම් එයට හද්‍රහද්‍රයාන යුතු ව ඇතැ යි.

ඉක්බිති මුණ්ඩරජ හද්‍රයානයකට නැගී හද්‍රයානයෙන් පරිවාත ව කුකකුටා-රුමය කරු මහත් රාජානුභාවයෙන් ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවන් දක්නා සදහා ගියේ. යානභූමි තෙක් යානයෙන් ගොස් යානයෙන් බැස පාදවාරිව ම අරමට පිවිසින.

ඉක්බිති මුණ්ඩරජ ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවන් කරු එළඹියේ ය. එළඹ ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවන් සකසා වැද එකත්පස් ව හිත. එකත්පස් ව හුන් මුණ්ඩ රජුට ආයුෂමත් තාරද තෙරණුවෝ තෙල දහම් දෙසුහ:

මහරජ, මහණකු විසින් වේවයි. බමුණකු විසින් වේවයි, දෙවියකු විසින් වේවයි, මරහු විසින් වේවයි, බඹහු විසින් වේවයි, ලොව යම් ම කිසිවකු විසින් වේවයි නො ලැබිය හෙන මේ කරුණු පසෙකි. කවර පසෙක යත්:

'ජරාධර්මය නහමක් දිරාව' යි මහණකු විසින් වේවයි, බමුණකු විසින් වේවයි, දෙවියකු විසින් වේවයි, මරහු විසින් වේවයි, බඹහු විසින් වේවයි, ලොවැ යම් ම කිසිවකු විසින් වේවයි නො ලැබිය හෙන කරුණෙකි.

ව්‍යාධිධර්මය නහමක් පෙළාව යි ... මරණ ධර්මය නහමක් මියේව යි ... ක්‍ෂයධර්මය නහමක් කිය කෙරේව යි ... තශ්වරධර්මය නහමක් නො තස්සි ව යි මහණකු විසින් වේවයි, බමුණකු විසින් වේවයි, මරහු විසින් වේවයි, බඹහු විසින් වේවයි, ලොව යම් ම කවරකු විසින් වේවයි නො ලැබිය හෙන කරුණෙකි.

අසුඤ්ඤාවතො ඛො මහාරුජ පුට්ඨජ්ඣනස්ස ජරුධම්මං ජීරති. සො ජරුධම්මෙ ජිණ්ණෙ න ඉති පටිසංඤ්චිකකිති: න ඛො මය්හමෙවෙකස්ස¹ ජරුධම්මං ජීරති. අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චූති උපපතති, සබ්බෙසං සත්තානං ජරුධම්මං ජීරති. අහං චෙව ඛො පන ජරුධම්මෙ ජිණ්ණෙ සොචෙය්‍යං, කිලමෙය්‍යං, පරිදෙවෙය්‍යං, උරත්තාලං කඤ්ඤෙය්‍යං, සමමාහං ආපජේය්‍යං, භත්තමපි මෙ තච්ඡාදෙය්‍ය. කායෙපි දුබ්බණ්ණීයං ඔක්කකමෙය්‍ය. කම්මන්තාපි තප්පවතෙතය්‍යං.² අමිත්තාපි අත්තමනා අසු. මිත්තාපි දුමමනා අසු'ති. සො ජරුධම්මෙ ජිණ්ණෙ සොචති, කිලමති, පරිදෙවති, උරත්තාලං කඤ්ඤති, සමමාහං ආපජ්ජති. අයං චූච්චති මහාරුජ අසුඤ්ඤාවා පුට්ඨජ්ඣනො විද්ධො සවිසෙත සොකසලලෙත අත්තානං යෙව පරිතාපෙති.

පුත ව පරං මහාරුජ අසුඤ්ඤාවතො පුට්ඨජ්ඣනස්ස ව්‍යාධිධම්මං ව්‍යාධියති -පෙ- මරණධම්මං මියති -පෙ- බයධම්මං බියති -පෙ- තස්සනධම්මං තස්සති. සො තස්සනධම්මෙ තථෙඨි න ඉති පටිසංඤ්චිකකිති: න ඛො මය්හමෙවෙකස්ස තස්සනධම්මං තස්සති. අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චූති උපපතති, සබ්බෙසං සත්තානං තස්සනධම්මං තස්සති. අහංඤ්ඤාව ඛො පන තස්සනධම්මෙ තථෙඨි සොචෙය්‍යං, කිලමෙය්‍යං, පරිදෙවෙය්‍යං, උරත්තාලං කඤ්ඤෙය්‍යං, සමමාහං ආපජේය්‍යං. භත්තමපි මෙ තච්ඡාදෙය්‍ය. කායෙපි දුබ්බණ්ණීයං ඔක්කකමෙය්‍ය. කම්මන්තාපි තප්පවතෙතය්‍යං.. අමිත්තාපි අත්තමනා අසු. මිත්තාපි දුමමනා අසු'ති. සො තස්සනධම්මෙ තථෙඨි සොචති, කිලමති, පරිදෙවති, උරත්තාලං කඤ්ඤති, සමමාහං ආපජ්ජති. අයං චූච්චති මහාරුජ අසුඤ්ඤාවා පුට්ඨජ්ඣනො විද්ධො සවිසෙත සොකසලලෙත අත්තානං යෙව පරිතාපෙතිති.

පුතවතො ව ඛො මහාරුජ අරියසාවකස්ස ජරුධම්මං ජීරති. සො ජරුධම්මෙ ජිණ්ණෙ ඉති පටිසංඤ්චිකකිති, න ඛො මය්හමෙවෙකස්ස ජරුධම්මං ජීරති. අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චූති උපපතති, සබ්බෙසං සත්තානං ජරුධම්මං ජීරති. අහංඤ්ඤාව ඛො පන ජරුධම්මෙ ජිණ්ණෙ සොචෙය්‍යං, කිලමෙය්‍යං, පරිදෙවෙය්‍යං, උරත්තාලං කඤ්ඤෙය්‍යං, සමමාහං ආපජේය්‍යං, භත්තමපි මෙ තච්ඡාදෙය්‍ය. කායෙපි දුබ්බණ්ණීයං ඔක්කකමෙය්‍ය. කම්මන්තාපි තප්පවතෙතය්‍යං. අමිත්තාපි අත්තමනා අසු. මිත්තාපි දුමමනා අසු'ති. සො ජරුධම්මෙ ජිණ්ණෙ න සොචති, න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරත්තාලං කඤ්ඤති, න සමමාහං ආපජ්ජති. අයං චූච්චති මහාරුජ පුතවා අරියසාවකො අබ්බති¹ සවිසං සොකසලලං යෙන විද්ධො අසුඤ්ඤාවා පුට්ඨජ්ඣනො අත්තානං යෙව පරිතාපෙති. අසොකො විසලො අරියසාවකො අත්තානං යෙව පරිතිබ්බාපෙති.

1. මය්හමෙවෙකස්ස - මජ්ඣං.

2. තප්පවතෙතය්‍යං - මජ්ඣං.

3. අබ්බති - මජ්ඣං.

මහරජ, අශ්‍රාතවත් පාඨශ්ජනයාහට ජරාධම්මය දිරයි. හේ ජරාධම්මය දිරා කල මෙසේ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා නො කෙරෙයි: එකලා මාහට ම ජරාධම්මය නො දිරයි. වැලිදු යම් තාක් සත්ත්වයන්ගේ ආගතිය ගතිය චක්‍රීය උපපත්තිය වේ ද, එ හැම සතුන්ගේ ජරාධම්මය දිරයි. මම වතාහි ජරාධම්මය දිරා කල ශොක කරන්නෙමි නම්, කල්‍යාණන වන්නෙමි නම්, පරිදෙවතා කරන්නෙමි නම්, ලෙහි අත් පැහැර හඬන්නෙමි නම්, සමමොහයට පැමිණෙමි නම්, මට බත ද නො රුස්නේ ය. කයෙහිදු දුච්ඡේඛාවය බැසගන්නේ ය. කම්මානායෝත් නො පවත්නාහ. අමිත්‍රයෝත් සතුටු වන්නාහ. මිත්‍රයෝත් නො සතුටු වන්නාහයි. හේ ජරාධම්මය දිරා කල සොස්නේ ය. කල්‍යාණන වන්නේ ය. පරිදෙවතා කරන්නේ ය. ලෙහි අත් පැහැර හඬන්නේ ය. සමමොහයට පැමිණෙන්නේ ය. මහරජ, මේ අශ්‍රාතවත් පාඨශ්ජන සම්මොහොකශල්‍යයෙන් විදුනා ලද්දේ තමා ම තවන්නේ ය යි කියනු ලැබේ.

තවද මහරජ, අශ්‍රාතවත් පාඨශ්ජනයාහට ව්‍යාධිධම්මය පෙළයි ... මරණ ධම්මය මියෙයි ... ක්‍ෂයධම්මය කිය කෙරෙයි තශ්චර ධම්මය තස්සි. හේ තශ්චර ධම්මය තට කල්හි මෙසේ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා නො කරන්නේ ය: එකලා මට ම තශ්චර ධම්මය නො තස්සි, වැලිදු යම් තාක් සත්ත්වයන්ගේ ආගතිය ගතිය චක්‍රීය, උපපත්තිය වේ ද, ඒ හැම සතුන්ගේ තශ්චරධම්මය තස්සි. මම ද වතාහි තශ්චර ධම්මය තට කල ශොක කෙරෙමි නම්, කල්‍යාණන වෙමි නම්, පරිදෙවතා කෙරෙමි නම්, ලෙහි අත් ගසා හඬන්නෙමි නම්, සමමොහයට පැමිණෙමි නම්, මට බත ද නො රුස්නේ ය. කයෙහිදු දුච්ඡේඛාවය බැස ගන්නේ ය. කම්මානායෝ ද නො පවත්නාහ. අමිත්‍රයෝ ද තුටු වන්නාහ. මිත්‍රයෝ ද නො සතුටු වන්නාහ යි. හේ තශ්චර ධම්මය තට කල්හි සොස්නේ ය. කල්‍යාණන වන්නේ ය. පරිදෙවතා කරන්නේ ය. ලෙහි අත් පැහැර හඬන්නේ ය. සමමොහයට පැමිණෙන්නේ ය. මහරජ, මේ අශ්‍රාතවත් පාඨශ්ජන සම්මොහොකශල්‍යයෙන් විදුනා ලද්දේ තමා ම තවන්නේ ය යි කියනු ලැබේ.

මහරජ, ශ්‍රාතවත් ආයතීශ්‍රාවකයාහට ද ජරාධම්මය දිරයි. හේ ජරාධම්මය දිරා කල මෙසේ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කෙරෙයි: එකලා මාහට ම ජරාධම්මය නො දිරයි. වැලිදු යම් තාක් සත්ත්වයන්ගේ ආගතිය ගතිය චක්‍රීය උපපත්තිය වේ ද, එ හැම සතුන්ගේ ජරාධම්මය දිරයි. මම ද ජරාධම්මය දිරා කල ශොක කරන්නෙමි නම්, කල්‍යාණන වන්නෙමි නම්, පරිදෙවතා කරන්නෙමි නම්, ලෙහි අත් පැහැර හඬන්නෙමි නම්, සමමොහයට යන්නෙමි නම්, බත ද මට නො රුස්නේ ය. කයෙහිදු දුච්ඡේඛාවය බැස ගන්නේ ය. කම්මානායෝත් නො පවත්නාහ. අමිත්‍රයෝ සතුටු වන්නාහ. මිත්‍රයෝත් නො සතුටු වන්නාහ යි හේ ජරා සැහැවි දිරා කල නො සොස්නේ ය. කල්‍යාණන නො වන්නේ ය. පරිදෙවතා නො කරන්නේ ය. ලෙහි අත් පැහැර නො හඬන්නේ ය. සමමොහයට නො පැමිණෙන්නේ ය. මහරජ, මේ ශ්‍රාතවත් ආයතීශ්‍රාවක යමෙකින් විදුනා ලද අශ්‍රාතවත් පාඨශ්ජන තමා ම තවන්නේ ද, ඒ සම්මොහොකශල්‍යය උපුටා හළේ ය යි කියනු ලැබේ. අශොක වූ විශල්‍ය වූ ආයතීශ්‍රාවක තමා ම සන්තිදුවන්නේ ය යි කියනු ලැබේ.

සුත ව පරං මහාරාජ සුතවහො අරියසාවකස්ස ව්‍යාධිධම්මං ව්‍යාධීයති -පෙ- මරණධම්මං මීයති -පෙ- බ්‍යධම්මං බීයති -පෙ- නස්සනධම්මං නස්සති. සො නස්සනධම්මෙ නට්ඨේ ඉති පටිසංඤ්චිකකිති: න ඛො ථෙහඤ්චෙකස්ස නස්සනධම්මං නස්සති. අථ ඛො යාවතා සත්තානං ආගති ගති චුති උපපනති, සබ්බෙසං සත්තානං නස්සනධම්මං නස්සති. අභ්‍යෙකච ඛො පත නස්සනධම්මෙ නට්ඨේ සොවෙය්‍යං, කිලමෙය්‍යං, පරිදෙවෙය්‍යං, උරතතාලං කඤ්ඤෙය්‍යං, සමමොහං ආපජේය්‍යං, හත්තමපි මෙ නච්ඡාදෙය්‍යං. කායෙ'පි දුබ්බණ්ණේයං ඔක්කමෙය්‍යං. කම්මත්තා'පි තප්පවතෙතය්‍යං. අමිත්තා'පි අත්තමතා අස්සු. මිත්තා'පි දුම්මතා අස්සු'ති. සො නස්සනධම්මෙ නට්ඨේ න සොචති, න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරතතාලං කඤ්ඤති, න සමමොහං ආපජේති. අයං චූළවති මහාරාජ සුතවා අරියසාවකො අබ්බති සවිසං සොකසලලං යෙන විදොධි අස්සුතවා පුපුර්ජතො අත්තානං යෙව පරිකාපෙති. අසොකො විසලො අරියසාවකො අත්තානං යෙව පරිනිබ්බාපෙති.

ඉමානි ඛො මහාරාජ පඤ්ච අලබ්භතීයානි ණානානි සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුතා වා කෙනචි වා ලොකසමිනති,

59. න සොචතාය පරිදෙවතාය අත්ථො අලබ්භො¹ අපි අපපකොපි, සොචනනමෙනං දුබ්බං විදිත්වා පච්චජිකා අත්තමතා භවන්ති.

60. යතො ව ඛො පණ්ණිකො ආපදාසු න වෙධති අත්ථවිනිච්ඡයඤ්ඤා, පච්චජිකාස්ස දුබ්බා භවන්ති දිස්වා මුඛං අවිකාරං පුරාණං.

61. ජපෙපත මනෙතන සුභාසිතෙන අනුපපදාතෙන පච්චෙණ්ණියා වා, යථා යථා යත්ථ ලහෙථ අත්ථං තථා තථා තත්ථ පරකකමේය්‍යං.

62. සවෙ පජාතෙය්‍ය අලබ්භතෙය්‍යො මයා ව අඤ්ඤාත වා එසඅත්ථො අසොචමානො අධිවාසයෙය්‍ය කම්මං දලනං කින්නි කරොමි'දානිති.

එවං චූතෙන මුණ්ණො රාජා ආයසමන්තං තාරදං එතදවොච: කො නාමො². අයං භතෙන ධම්මපරියායො'ති ?

සොකසලලහරණො නාම අයං මහාරාජ ධම්මපරියායොති.

තහස් භතෙන සොකසලලහරණො, තහස් භතෙන සොකසලලහරණො. ඉමං හි මෙ භතෙන ධම්මපරියායං සුත්වා සොකසලලං පභිණ්ණති,

1. -අත්ථො'බලබ්භා- මජ්ඣං. 2 කො නුඛො - සීමු.

තවද මහරජ ශ්‍රාවතවත් ආයුෂී ශ්‍රාවකයාහට ව්‍යාධි ධර්මයෙන් පෙළෙයි ... මරණධර්මය මියෙයි .. ඝෞර්වධර්මය ඝෞර්වය වෙයි ... නඤ්චරධර්මය නැසෙයි. හේ නඤ්චරධර්මය නට කල්හි මෙසේ ප්‍රත්‍යවෙසෂා කරයි: 'එකලා මාගේ ම නඤ්චරධර්මය නො නැසේ. වැලිදු යම් තාක් සත්ත්වයන්ගේ ආගතියෙන් ගතියෙන් චූතියෙන් උත්පත්තියෙන් ඇත් ද, එ හැම සත්ත්වයන්ගේ නඤ්චරධර්මය නැසේ, මම ද නඤ්චරධර්මය නට කල්හි සොස්නෙමි නම්, කල්‍යාණ වන්නෙමි නම්, ලෙහි අත් පැහැර හඬන්නෙමි නම්, සම්මොහයට පැමිණෙන්නෙමි නම්, මට බත ද නොරැස්නේ ය. කයෙහිදු දුෂ්ඨිතාවය බැසගන්වේ ය. කම්මානතයෝ ද නො පවත්නාහ. අමිත්‍රයෝ ද සතුටු වන්නාහ. මිත්‍රයෝ ද නො සතුටුවන්නාහ යි. හේ නඤ්චරධර්මය නට කල්හි නොසොස්නේ ය. කල්‍යාණ නො වන්නේ ය. පරිදෙවනා නො කරන්නේ ය. ලෙහි අත් පැහැර නො හඬන්නේ ය. සම්මොහයට නො පැමිණෙන්නේ ය. මහරජ, ශ්‍රාවතවත් ආයුෂී ශ්‍රාවක, යමෙකින් විදුනාලද අශ්‍රාවතවත් පාඨග්-ජනයා තමා ම තවන්නේ නම්, එ සම්මොහයට නො පැමිණෙන්නේ යි කියනු ලැබේ. අයොක වූ විශල්‍ය වූ ආයුෂී ශ්‍රාවක තමා ම පිරිනිවන්නේ ය.

මහරජ, මහණකු විසින් චේවසි, බමුණකු විසින් චේවසි, දෙවියකු විසින් චේවසි, මරහු විසින් චේවසි, බහු විසින් චේවසි, ලොව යම් ම කවරකු විසින් චේවසි නො ලැබියහොත් මේ කරුණු පස යි.

59. ශොචනායෙහුදු පරිදෙවනායෙහුදු අල්‍ය වූ ද අභියෙක් නො ලැබිය හෙයි. සොස්නාවූ හටගත් දුක් ඇති තුලත් දූත පසම්මුරෝ සොම්නස් වෙයි.

60. යම් කලෙක කාරණාච්චිනියවයෙහි කුශල වූ පණ්ඩිත තෙමේ උපද්‍රවයෙහි දී නො සැලේ ද, එ සද බහුගේ පසම්මුරෝ අවිකාරවූ පැරණි මුහුණ ම දූත දුකිත වෙත්.

61. වණ්ඞිහණනායෙහුදු මනත්‍ර පරිවර්තනායෙහුදු සුභාසිතකථායෙහුදු යනප්‍රමාණ හෝ සහසුප්‍රමාණ දනයෙහුදු කුලවංශාවණ්ඞිධර්මයෙහුදු යම් තැනෙක යම් පරිදි අභිය ලැබේ නම්, එ තැන එ එ පරිදි ඊහා කරන්නේ ය.

62. ඉදින් මා විසින් චේවසි අනෙකක්හු විසින් චේවසි තෙල අභිය නොලැබිය හෙන්නේ ය යි දන්නේ නම්, 'කමිය දසිය, දන් කුම් කෙරෙමි' යි සලකා නො සොස්මින් ඉවසන්නේ ය.

මෙසේ කී කල්හි මුණ්ඩරජ ආයුමෙත් භාරද තෙරුන්හට තෙල කරුණ කී: 'වහන්ස, මේ ධර්මපයඝීය කීනම් දෑ යි?

'මහරජ, මේ ධර්මපයඝීය සොකසලලහරණ නමැ' යි.

වහන්ස, එකැතියෙන් සොකසලලහරණ නම් වෙයි. වහන්ස, එකැතින් සොකසලලහරණ නම් වෙයි. වහන්ස, මේ ධර්මපයඝීය අසා මාගේ යොකශල්‍යය ප්‍රතිණ වී ය යි.

අථ ඛො මුණ්ඛො රාජා පිතකං කොසාරකං ආමනෙහි: “තෙන හි සම්ම පිතක, හඤ්ඤ දෙවියා සරීරං කියාපෙථ. ථූපං චස්සා කරොථ, අජ්ජනග්ගෙ’ දානි මයං නහාසිස්සාම චෙව විලිම්බිස්සාම. හත්තං ච භුඤ්ඤිස්සාම. කම්මනො ච පයොජෙස්සාමා”ති.

මුණ්ඩරාජවග්ගො පඤ්චමො.

භාෂ්‍යාද්‍යනි:

ආදියො සප්පරිසො ච ඉට්ඨා මනාපදාසිහිතඤ්ඤං,
සම්පදා ච ධනං ණං කොසලො නාරදෙන චා’ති.

පඨමො පණ්ණාසකො.

ඉක්බිති මුණ්ඩරජ පියක නම් කොමාරකෂ ඇමැතියා ඇමැති ය: “එසේ නම් දරුව, පියකයෙහි, හද්‍රාදෙවියගේ සිරුර දවව. ඇයට ස්තුපයක් ද කරව. අපි අද පටන් කොට දිය නහන්නෙමු. විලෙවුන් ගල්වන්නෙමු. බහුදු මුද්දින්නෙමු, කමානනයනුදු යොදන්නෙමු” යි.

මුණ්ඩරාජවග්ගීය පස්වැනි යි.

එහි උද්‍යනය:

ආදිය සූත්‍රය, සප්පුරික සූත්‍රය, ඉට්ඨ සූත්‍රය, මනාපදායී සූත්‍රය, අනිකඤ්ඤ සූත්‍රය, සම්පද සූත්‍රය, ඛන සූත්‍රය, ඨාන සූත්‍රය, කොසල සූත්‍රය, නාරද (සොකසලලහරණ) සූත්‍රය දැයි දැයෙකි.

ප්‍රථම පණණාසක යි.